

Fråga om uppbörd av fordonsskatt vid bosättning utomlands

Anmälningar

I två skilda anmälningar klagade AA och BB på Vägverkets handläggning av deras respektive ärende om fordonsskatt. Av anmälningarna och därtill fogade handlingar framgår i huvudsak följande.

Dnr 496-2007

BB anmälde den 15 april 2006 till Skatteverket att han skulle avflytta från Sverige till Kina. I anmälan angav han en adress i Kina. Samma dag anmälde han också adressändring via webbplatsen www.adressandring.se och uppgav där också en särskild c/o-adress i Sverige. BB avflyttade den 23 april 2006. Den 14 november 2006 erhöll han från Kronofogdemyndigheten besked om att han hade registrerats i utsoknings- och indrivningsdatabasen för en fordran avseende fordonsskatt. BB uppgav att han dessförinnan inte hade fått något inbetalningskort avseende skatten och att Vägverket den 26 april 2006 hade registrerat att hans adress var okänd.

Dnr 748-2007

AA utflyttade till Norge 1993. Hon arbetar emellertid i Sverige och äger också en bil som är skattepliktig här. När hon köpte bilen i juni 2006 uppgav hon för bilförsäljaren sin folkbokföringsadress i Norge och en vistelseadress i Sverige. Vägverket skickade emellertid inbetalningskortet avseende fordonsskatten till den adress som AA vid avflyttningen från Sverige 1993 var folkbokförd på. Ärendet kom sedermera att överlämnas till Kronofogdemyndigheten utan att AA dessförinnan hade fått något inbetalningskort avseende fordonsskatten.

Utredning

Vägverket anmodades att yttra sig över innehållet i en promemoria som upprättats av en fördragande hos JO. Promemorian innehöll bl.a. följande frågeställningar.

1. Har Vägverket tillgång till en uppgift om adress i Sverige som den som avflyttat från Sverige lämnat i en anmälan till Skatteverket?

2. Föreligger något hinder mot att Vägverket använder en sådan uppgift vid uppbörden av fordonsskatt?
3. Finns det något behov av författningsändringar i aktuella avseenden?

Vägverket anmodades att yttra sig över frågeställningarna och att i sitt yttrande även beskriva hur uppbörden av fordonsskatt går till, dels i normalfallen, dels i de fall där den skattskyldige har avregistrerats från folkbokföringen. Vägverket anmodades även att redogöra för handläggningen av de två anmälda ärendena och göra en bedömning av om handläggningen, enligt verket, hade varit korrekt.

I sitt remissvar den 23 april 2007 anförde Vägverket, genom generaldirektören CC, bl.a. följande.

Uppbörd av fordonsskatt för i Sverige folkbokförda personer

Enligt 5 kap. 3 § vägtrafikskattelagen (2006:227), VTSL, skall fordonsskatten för ett skatteår eller en skatteperiod betalas under månaden före ingången av skatteåret eller skatteperioden (betalningsmånaden). Fordonsskatten anses betald den dag då den är bokförd på Vägverkets särskilda konto för skatteinbetalning (5 kap. 1 § VTSL). Skatten skall betalas av den som är skattskyldig vid ingången av betalningsmånaden (2 kap. 4 § och 5 kap. 2 § VTSL). Fordonsskatten beslutas av Vägverket genom automatiserad behandling med stöd av uppgifter i vägtrafikregistret (4 kap. 1 § VTSL).

För att de ägarbyten som skett strax innan ingången av betalningsmånaden skall ha hunnit registreras i vägtrafikregistret påbörjas debiteringen av fordonsskatten några dagar in i betalningsmånaden. Fordonsskatteavin skickas till den adress som finns noterad i vägtrafikregistret.

Om fordonsskatten inte är bokförd på Vägverkets konto på förfallodagen tas en dröjsmålsavgift ut i enlighet med 6 kap. [skall vara 5 kap; JO:s anm.] 17 § VTSL. Betalningspåminnelse (om skatten fortfarande är obetald) och dröjsmålsavgift skickas till den skattskyldige cirka 14 dagar efter förfallodagen. Om både skatt och dröjsmålsavgift förblir obetalda översänds ärendet till kronofogdemyndigheten cirka en och en halv månad efter den ursprungliga förfallodagen. Om enbart dröjsmålsavgiften är obetald skickas en ny påminnelse om obetald dröjsmålsavgift innan den överlämnas för indrivning.

Uppbörd av fordonsskatt för personer som inte är folkbokförda i Sverige

Uppbörden av fordonsskatt för personer som inte är folkbokförda sker på samma sätt som för folkbokförda personer. I de fall där det saknas adressuppgift i vägtrafikregistret utfärdas inte något inbetalningskort till fordonsägaren. Om skatten förblir obetald påförs dröjsmålsavgift, men någon påminnelse om betalning kan inte utfärdas och skickas till fordonsägaren. Om skatten och dröjsmålsavgiften inte betalas översänds ärendet till kronofogdemyndigheten enligt samma rutiner som för folkbokförda personer, även om betalningspåminnelse inte skett.

Frågeställningar från JO

1. Har Vägverket tillgång till en uppgift om adress i Sverige som den som avflyttat från Sverige lämnat i en anmälan till Skatteverket?

Skatteverket skall enligt 12 kap. 6 § förordningen (2001:650) om vägtrafikregister, FVTR, underrätta Vägverket om ändringar i folkbokföringsdatabasen eller

beskattningsdatabasen som är av betydelse för vägtrafikregistreringen. När en person flyttar från Sverige får Vägverket avisering om detta från Skatteverket, och uppgift om att personen inte längre är folkbokförd i Sverige noteras i vägtrafikregistret. Den adress som kan aviseras från Skatteverket i samband med att en person utflyttar från Sverige kallas vid aviseringen för "utdelningsadress för utlandsadress". Från slutet på 1990-talet och fram till i år har Vägverket valt att inte bli aviserade denna adress. Anledningen till detta är att vägtrafikregistret enligt bilaga 1 till FVTR skall innehålla svenska adresser, och att en avisering om utlandsadress därför inte har varit aktuell för Vägverket.

Skatteverket har uppmärksammat Vägverket på att aviseringen också kan innehålla en svensk utdelningsadress som har anmälts till Skatteverket. Vägverket har därför meddelat Skatteverket att avisering skall ske av den adress som anmäls till Skatteverket i samband med utflyttningen från Sverige. Vägverket har således numera (från vecka 13) tillgång till de adressuppgifter som den som utflyttar från Sverige lämnar till Skatteverket. Det har vid kontroll av aviseringarna från Skatteverket dock noterats att det är övervägande utländska adresser som aviseras.

Senare anmälda adressändringar som utflyttade personer gör till Skatteverket aviseras inte till Vägverket. Vägverket har därför inte tillgång till någon "nyare" adress än den som anmäls i samband med utflyttningen.

Vid tidpunkten för de aktuella anmälningarna hade Vägverket inte tillgång till de anmälda adresserna, eftersom personerna utflyttade från Sverige under den period som Vägverket valt att inte aviseras några adressuppgifter.

2. Föreligger något hinder mot att Vägverket använder en sådan uppgift vid uppberden av fordonsskatt?

Fordonsskatten beslutas av Vägverket genom automatiserad behandling med stöd av uppgifter i vägtrafikregistret. I den automatiserade hanteringen av fordonsskatten ingår att utfärdat inbetalningskort skickas till den adress som finns registrerad i vägtrafikregistret. Vägtrafikregistret skall enligt bilaga 1 till FVTR innehålla adress i Sverige. De utländska adresserna som anmäls till Skatteverket, och som aviseras till Vägverket, kan således inte införas i vägtrafikregistret.

Adressaviseringen från Skatteverket för utflyttade personer kan innehålla antingen en svensk eller en utländsk adress i samma aviseringsfält. För att Vägverket skall kunna registrera de svenska adresserna som aviseras krävs att dessa kan urskiljas från de utländska adresserna. Ett sådant urskiljande kräver i dagsläget manuell hantering av aviseringen samt manuell registrering i vägtrafikregistret. En sådan hantering skulle sannolikt innebära en betydande arbetsinsats och Skatteverkets adressavisering för utflyttade personer föranleder f.n. ingen åtgärd av Vägverket. Detta innebär att det är den senast kända folkbokföringsadressen som är registrerad i vägtrafikregistret för utflyttade personer, fram till dess att fordonägaren enligt 10 kap. 11 § FVTR anmäler en ändrad adress till Vägverket.

3. Finns det något behov av författningsändringar i aktuella avseenden?

Det krävs inte några författningsändringar för att Vägverket skall kunna använda och registrera de svenska adresser som anmäls till Skatteverket i samband med utflyttning från Sverige. För att Vägverket skall kunna registrera utländska adresser i vägtrafikregistret behövs en författningsändring i bilagan till FVTR. I samband med tillkomsten av FVTR beaktades möjligheten att införa utländska adresser i vägtrafikregistret, men man fann att övervägande skäl talade emot detta. Vägverket anser därför att det för närvarande inte finns några skäl att verka för en ändring i författningen i detta avseende.

Handläggningen av de anmälda ärendena

Bakgrund

Fordonsägare som inte är folkbokförd har en skyldighet enligt 10 kap. 11 § FVTR att skriftligen anmäla till Vägverket om adressen i landet ändras. Fram till dess att en anmälan från fordonsägaren om ändrad adress inkommer till Vägverket är det den för Vägverket senast kända folkbokföringsadressen som är registrerad i vägtrafikregistret.

Justitiekanslern har i ett beslut den 8 december 2004 (2412-03-42) ... prövat frågan om skadestånd enligt 48 § personuppgiftslagen (1998:204) med anledning av att Vägverket använt en cirka 20 år gammal folkbokföringsadress (den för Vägverket senast kända adressen) i samband med en anmälan om fordonsinnehav. Justitiekanslern fann att staten var skadeståndsskyldig då det var fel av Vägverket att använda en gammal folkbokföringsadress.

Med beaktande av Justitiekanslerns beslut, och för att undvika att inaktuella f.d. folkbokföringsadresser används i vägtrafikregistret när en tidigare folkbokförd person registreras som ägare av ett fordon, införde Vägverket under en period (november 2005 till augusti 2006) en rutin där alla adressuppgifter i vägtrafikregistret raderades med automatik i samband med att en person anmäldes som utflyttad. Alla fordonsägare som avregistrerats från folkbokföringen under denna period kom som en följd av detta att sakna adress i vägtrafikregistret fram till dess att de själva anmälde en adress till Vägverket i enlighet 10 kap. 11 § FVTR. Vägverket har sedan september 2006 upphört att radera adressuppgifter för utflyttade personer, eftersom vägtrafikregistret enligt bilaga 1 till FVTR skall innehålla en adress (i landet). Det kan också i något fall vara så att den utflyttade personen avser att den gamla folkbokföringsadressen skall användas av Vägverket, t.ex. om resten av familjen bor kvar på adressen eller om personen har begärt eftersändning av post till sin nya adress. Sedan september 2006 försöker Vägverket också att genom brev nå fordonsägare som utflyttat. Brevet skickas till den senast kända folkbokföringsadressen och innehåller uppgift om vilken adress som finns i vägtrafikregistret och att fordonsägaren skriftligen måste anmäla till Vägverket om adressen skall ändras.

Dnr 496-2007

BB anmäldes som utflyttad den 26 april 2006. I samband med detta togs uppgiften om hans folkbokföringsadress bort i vägtrafikregistret. Det var alltså inte den c/o-adress som BB anmält till Skatteverket som togs bort (den adressen hade Vägverket inte fått). Ordinarie fordonsskatt för fordonet SDJ 474 debiterades i augusti 2006. Sista betalningsdag var den 31 augusti. Då skatten var obetald på förfallodagen påfördes dröjsmålsavgift. Den 22 oktober överlämnades ärendet till kronofogdemyndigheten då skatten fortfarande var obetald. På grund av att adressuppgift saknades i vägtrafikregistret har varken ordinarie inbetalningskort eller påminnelse skickats till BB. Den 17 november 2006 har Vägverket noterat en adress i vägtrafikregistret efter anmälan via e-post från BB.

Vägtrafikregistret skall enligt bilaga 1 till FVTR innehålla uppgift om adress i landet. Någon anmälan om ändrad adress hade vid tidpunkten för debiteringen av fordonsskatt inte inkommit från BB till Vägverket, i enlighet med den skyldighet som åvilade honom enligt 10 kap. 11 § FVTR. Om en sådan adress hade anmälts till Vägverket hade sannolikt de problem som BB drabbats av inte uppstått. Det var ändå mindre lämpligt att Vägverket raderade uppgiften om hans folkbokföringsadress. Även om syftet var just att motverka att inaktuella adresser används i vägtrafikregistret så kunde det ha varit så att ett utskick till den gamla folkbokföringsadressen hade nått BB. Vägverket borde därför – i avsaknad av den adressuppgift som BB borde ha anmält till Vägverket enligt 10 kap. 11 § FVTR – ha försökt att skicka en betalningspåminnelse till honom under den adressen. Eftersom så inte skedde har Vägverket överlämnat ärendet till kronofogdemyndigheten utan

att dessförinnan försökt påminna om betalning i enlighet med 3 § indrivningsförordningen (1993:1229). Hanteringen har i denna del därför varit felaktig, och Vägverket har också återkallat ärendet och meddelat kronofogdemyndigheten att indrivning inte borde ha begärts. Vägverket raderar numera inte några före detta folkbokföringsadresser i direkt anslutning till att en fordonsägare utflyttar.

Dnr 748-2007

Anmälningar om ägarbyten hanteras maskinellt om alla uppgifter finns om den som anmäls som fordonsägare. Detta gäller även ägarbyten till personer som inte är folkbokförda. Bilhandlare som har möjlighet till så kallad direktanmälan enligt 13 kap. FVTR har ingen möjlighet att anmäla annan adress än den som finns i vägtrafikregistret. AA registrerades som ägare av fordonet SRC 030 den 5 juni 2006, efter en direktanmälan från en bilhandlare. Vid anmälan registrerades med automatik den för Vägverket senast kända adressen, dvs. den adress som AA hade innan hon utflyttade från Sverige 1993. Fordonet anmäldes som påställt i samband med ägarbytet och fordonsskatt debiterades denna dag. Vid påställning skall fordonsskatten vara betald senast 21 dagar efter påställningsdagen (5 kap. 3 § 2 stycket VTSL). Sista inbetalningsdag var således den 26 juni 2006. Då skatten inte var betald i tid, skickades en betalningspåminnelse inklusive dröjsmålsavgift den 13 juli. Den 20 augusti överlämnades ärendet till kronofogdemyndigheten då skatten fortfarande var obetald. Inbetalningskort och påminnelse har skickats till den gamla folkbokföringsadressen. Den 23 februari 2007 har den nuvarande adressen (...) registrerats, efter en skrivelse från AA.

Det förefaller olämpligt att Vägverket vid registrering av ett nytt fordonsinnehav med automatik i vägtrafikregistret noterar en folkbokföringsadress från 1993 för en person som varit utflyttad ("avregistrerad") sedan dess. Om en aktuell adress saknas för personen bör Vägverket försöka få in sådan adress innan ägarbytet registreras. Den automatiserade hanteringen av anmälningar om ägarbyten till personer som inte längre är folkbokförda behöver därför ses över. Det är kanske inte heller lämpligt att anmälningar om ägarbyten till ej folkbokförda personer skall kunna ske genom direktanmälan eftersom fordonsköparen då, som i AA:s fall, kan ha anledning att förlita sig på att den adressuppgift som han eller hon lämnar till bilhandlaren också kommer att registreras i vägtrafikregistret och att någon särskild anmälan enligt 10 kap. 11 § FVTR då inte behövs. En manuell hantering skulle troligtvis medföra att rätt adress noteras i vägtrafikregistret.

Vägverket har redan genom åtgärden att skicka informationsbrev till fordonsägare som utflyttar från Sverige försökt minska förekomsten av inaktuella adresser i vägtrafikregistret. Vägverket avser att vidta ytterligare åtgärder. En helt eller delvis manuell hantering av ägarbyten till personer som inte är folkbokförda kommer att övervägas.

Upplysningsvis kan nämnas att Vägverket gjort en förstudie angående betalning av vägtrafikskatt genom autogiro. Sannolikt kommer sådan möjlighet att genomföras under senare delen av 2007 eller under 2008. De fordonsägare (även utflyttade) som då anmäler sig till autogiro riskerar inte att fordonsskatten restförs om fordonsskatteavierna på grund av adressproblem inte kommer fram.

BB gavs tillfälle att yttra sig över remissvaret.

AA yttrade sig över remissvaret.

Bedömning

Av 8 § första stycket vägtrafikskatteförordningen (2006:242) framgår att ett inbetalningskort för fordonsskatt skall sändas till den skattskyldige snarast möjligt, i fråga om betalning enligt 5 kap. 3 § vägtrafikskattelagen senast den 12 i

betalningsmånaden. Av paragrafens andra stycke framgår att en fordonsägare som inte har fått ett inbetalningskort avseende fordonsskatt skall anmäla detta till Vägverket senast en vecka innan skatten skall vara inbetald. Fordonsägaren är således skyldig att själv känna till när fordonsskatt skall erläggas och agera på eget initiativ om han eller hon inte får ett inbetalningskort i tid. Dessutom är en fordonsägare som inte är folkbokförd skyldig att anmäla till Vägverket om adressen i landet ändras. Mot bakgrund av denna författningsreglering finns det inte utrymme för någon kritik mot Vägverket för den formella handläggningen av skatteuppbörden i de två här aktuella ärendena.

Trots de ovan nämnda skyldigheterna för fordonsägaren är det – inte minst av serviceskäl – angeläget att Vägverket så långt det är möjligt har tillgång till relevanta adressuppgifter som kan användas när inbetalningskortet för fordonsskatten skickas ut. Innan en ansökan om indrivning görs skall dessutom enligt 3 § indrivningsförordningen (1993:1229) sökanden, om det kan ske utan väsentlig olägenhet och inte särskilda skäl talar emot det, uppmana gäldenären att betala fordringen.

Av remissvaret framgår att Vägverket numera har tillgång till de adressuppgifter som den som utflyttar från Sverige lämnar till Skatteverket i samband med anmälan om utflyttning. Vägverket använder emellertid inte uppgifterna vid uppbörden av fordonsskatt. Anledningen till det är enligt Vägverket att ett urskiljande av de svenska adresserna från de utländska skulle kräva en manuell hantering av aviseringen från Skatteverket och manuell registrering i vägtrafikregistret. Jag anser att Vägverket trots detta bör överväga möjligheten att använda uppgifter om svenska adresser från Skatteverket vid uppbörden av fordonsskatt.

Vad gäller ärende med dnr 496-2007 togs uppgiften om BB:s senaste folkbokföringsadress bort i vägregistret när han anmäldes som utflyttad. Vägverket har anfört att det var mindre lämpligt att Vägverket raderade uppgiften om hans folkbokföringsadress. Jag instämmer i den bedömningen. Jag noterar att Vägverket sedan september 2006 har upphört att med automatik radera adressuppgifter i vägtrafikregistret i samband med att en person anmäls som utflyttad. Vägverket försöker även att genom brev nå fordonsägare som utflyttar med information.

Vad gäller ärende med dnr 748-2007 instämmer jag i Vägverkets bedömning att det förefaller olämpligt att Vägverket vid registrering av ett nytt fordonsinnehav med automatik i vägtrafikregistret noterar en folkbokföringsadress från 1993 för en person som varit utflyttad sedan dess. Jag håller även med om att den automatiserade hanteringen av anmälningar om ägarbyten till personer som inte längre är folkbokförda behöver ses över.

Sammanfattningsvis vill jag anföra följande.

Vägverket har förklarat att hanteringen av de båda ärendena sammanhänger bl.a. med tillämpningen av och begränsningar i verkets system för registrering av uppgifter.

Enlig min mening är detta inte en tillfredsställande förklaring. Det får naturligtvis inte vara så att förfarandet vid registreringen medför att uppgifter som den enskilde har skyldighet att lämna till Skatteverket och som Vägverket har eller borde ha tillgång till inte registreras. Detta gäller särskilt som den enskilde, vilket illustreras av dessa två ärenden, lätt kan få den felaktiga uppfattningen att han eller hon gjort vad han eller hon kunnat för att Vägverket skall ha tillgång till rätt adress. En sådan hantering som förekommit i dessa båda ärenden är – även om den i strikt mening var korrekt – knappast förenlig med myndigheternas serviceskyldighet enligt 4 § förvaltningslagen (1986:223). I detta avseende förtjänar Vägverket kritik.

Jag vill tillägga att Vägverket, som framgår av remissvaret, har uppfattningen att de båda ärendena hade kunnat hanteras bättre; arbete har också inletts för att förhindra en upprepning. Detta ser jag självklart positivt på.

Jag avslutar ärendena med gjorda uttalanden.